

Asia: VN/10855/2024

Luonnos hallituksen esityksestä eduskunnalle sähköisestä tunnistamisesta, luottamuspalveluista ja eurooppalaisesta digitaalisesta identiteetistä annettua EU:n asetusta täydentäväksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Huomiot rajat ylittävän sähköisen tunnistamisen, sähköisten luottamuspalvelujen ja eurooppalaisen digitaalisen identiteetin kansallisesta sääntelystä:

Pohjola-Norden ry:n päätehtävä on pohjoismainen yhteistyö. Pyrimme edesauttamaan kestävää hyvinvointia avoimessa ja rajattomassa Pohjolassa. Toimimme myös puheenjohtajana Suomen pohjoismaiselle rajaesteverkostolle. Kiitämme lausuntopyynnöstä ja kommentoimme luonnosta vain Pohjoismaiden välisen rajat ylittävän liikkuvuuden näkökulmasta.

Pohjoismaat ja Baltian maat ovat yhdessä työskennelleet löytääkseen ratkaisuja sähköiseen henkilöllisyyteen, tunnistautumiseen ja identiteettien yhteensovittamiseen liittyvissä haasteissa. Syyskuussa 2023 Pohjoismaiden ja Baltian maiden digitalisaatioministerit antoivat julkilausuman, jossa sitouduttiin edistämään digitaalisten identiteettien yhteensovittamista yli maiden rajojen. Lisäksi CBDS-ohjelmaan kuuluvassa NOBID-projektissa on tehty selvitys aiheeseen liittyen ja nostettu esille konkreettisia ehdotuksia eurooppalaisen digitaalisen lompakon toteuttamiseksi.

On myönteistä, että hallituksen esitysluonnoksessa sähköisestä tunnistamisesta, luottamuspalveluista ja eurooppalaisesta digitaalisesta identiteetistä annettua EU:n asetusta täydentäväksi lainsäädännöksi on otettu huomioon ne ehdotukset, joita NOBID-projektissa on tuotu esille. Tämä osoittaa, että pohjoismainen yhteistyö ja jo tehty työ huomioidaan kansallisessa lainsäädännössä.

Esitys ei kuitenkaan vastaa kaikilta osin niihin haasteisiin, joita henkilöllisyyden linkittämiseen liittyen on havaittu.

Huomiot koskien digitaalista henkilöllisyydestä:

Esityksessä ehdotetaan, että henkilöllisyyden linkittämisen toteuttaisi Suomessa Digi- ja väestötietovirasto. Henkilöllisyyden linkittämisessä olisi kyse muista jäsenvaltioista tulevien henkilöiden henkilötietojen tai tunnistusvälineen liittämistä henkilöstä jo olemassa oleviin

tietoihin. Kyse ei siis olisi uusien henkilöiden rekisteröimisestä, vaan henkilöllisyyden linkittäminen edellyttäisi olemassa olevaa rekisteri-identiteettiä Suomessa. Henkilöllisyyden linkittämisen rekisterinä käytettäisiin Väestötietojärjestelmää, jota vasten henkilöllisyyden linkittäminen suoritetaan käyttäen lompakon tunnistetietojen tai eIDAS-asetuksen mukaisesti ilmoitettujen sähköisten tunnistusmenetelmien avulla saatuja tietoja.

Jotta suomalainen viranomainen voisi esityksen mukaan tarjota ulkomailla asuvalle eIDAS-tunnistautumisvälinettä käyttävälle henkilölle palveluita, tulee henkilön henkilöllisyys ensin linkittää Suomen väestörekisteristä löytyvään suomalaiseen henkilötunnukseen. Käytännössä tämä tarkoittaa, että esimerkiksi Tanskassa asuva henkilö voisi sähköisesti asioida täysimääräisesti Suomen viranomaisissa vain, jos hänelle on joskus myönnetty suomalainen henkilötunnus ja hänellä on käytössään eIDAS-asetuksen mukainen sähköinen tunnistautumisväline. Jos henkilöllä ei ole suomalaista henkilötunnusta, ei hänelle pystytä tarjoamaan kattavaa sähköistä asiointia.

On olemassa suuri määrä tilanteita, joissa ulkomailla asuva henkilö, jolla ei ole Suomen henkilötunnusta, joutuu hoitamaan asioita Suomen viranomaisten kanssa. Tällaisia tilanteita ovat mm. työnhakijat, opiskelemaan hakevat, perintöön ja perunkirjoitukseen liittyvät asiat ja edunvalvontavaltuutukseen ja toisen puolesta valtakirjalla asiointiin liittyvät asiat.

Tämän vuoksi haluamme muistuttaa, että Suomessa oli edellisen hallituksen kaudella käynnissä sittemmin rauennut henkilötunnuksen uudistamishanke, jonka yhtenä tavoitteena oli helpottaa ulkomaalaisten mahdollisuutta saada suomalainen henkilötunnus. Esityksen kohdassa 2.1.6.2 esitettiin, että ulkomailla asuva henkilö voisi varmistaa henkilöllisyytensä asioimalla henkilökohtaisesti Suomen edustustossa. Esitykseen sisältyi myös ehdotus viranomaisaloitteisista rekisteröinneistä. Esityksen tavoitteena oli helpottaa ulkomaalaisten henkilöiden asiointia suomalaisen henkilötunnuksen avulla Suomessa sekä sujuvoittaa esimerkiksi Suomeen opiskelemaan tai töihin muuttavan henkilön integroitumista yhteiskuntaan.

Näihin seikkoihin nojaten toivomme, että hallitus jatkaa uudistuksen valmistelua niin, että ulkomailla asuvilla Suomen viranomaisten kanssa asiontarpeita omaavilla henkilöillä olisi mahdollisuus saada ulkomailta käsin suomalainen henkilötunnus, joka mahdollistaa yhdessä eIDAS-asetuksen mukaisen tunnistautumisvälineen kanssa kattavan sähköisen asioinnin Suomen julkisissa palveluissa.

Lisäksi se, mitä henkilötietoja sähköisen tunnistautumisen yhteydessä kukin jäsenvaltio välittää vaikuttaa merkittävästi siihen, miten henkilöllisyyden linkittäminen lopulta tulee onnistumaan kunkin jäsenvaltion kansalaisten osalta. Pohjoismaisella tasolla NOBID-hankkeessa pyritään parhaillaan siihen, että Pohjoismaiden kesken olisi yhteisesti määritellyt henkilöllisyyden linkittämisessä tarvittavat tiedot.

Siksi kannustamme Pohjoismaita ja Baltian maita jatkamaan aktiivista dialogia ja yhteisten pilottien toteuttamista digitaalisten ratkaisujen osalta. Suomen lähimmät viiteryhmät tulevat jatkossakin olemaan muut Pohjoismaat ja Baltian maat, sillä liikkuvuus, palveluiden yhteensovittaminen ja Visio 2030 -tavoitteet edellyttävät tiivistä alueellista yhteistyötä. Erityisesti jäljelle jääviin henkilöllisyyden linkittämiseen liittyviin haasteisiin tulisi etsiä ratkaisuja pohjoismaisen ja balttialaisen yhteistyön puitteissa. Tässä tarvittaneen myös sen edistämistä, että henkilötietojen vaihtoa eri Pohjoismaiden väestörekistereiden välillä lisätään ja automatisoidaan.

Huomiot kansallisen vahvan sähköisen tunnistamisen turvallisuutta parantavista muutoksista:

-

Huomiot koskien kansallista ekosysteemikuvausta:

-

Röman Micaela
Pohjola-Norden rf